

Militaire Spectator.

Maandag, den 19^{den} November.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2,25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & Comp. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*

Over de Ruitery,

EN IN HET BIJZONDER OVER HET NUTTIGE, DAT, NOPENS DIT WAPEN,
IN DE WERKEN VAN DEN GENERAAL

GRAAF VON BISMARCK

VERVAT IS.

(Ingezonden artikel.)

De werken van dezen beroemden schrijver worden thans door velen streng en scherp gegispit; welligt ook niet geheel ten onregte, want men kan, bij voorbeeld, zijnen schrijfrant niet vrij pleiten van eene soort van overdrijving en exaltatie.

Niet te min komt het mij voor, dat men deze geringe gebreken te hoog aanrekent, en hierdoor het wezenlijk nuttige, het waarlijk uitvoerlijke, dat in die werken wordt voorgedragen, almede schijnt te willen verwerpen - hetwelk voor het wapen van de Ruitery zeer te beklagen zoude zijn; vermits deze generaal werkelijk zeer gewigtige verbeteringen voorstelt. Ik meen derhalve, met het beknopt zamenvatten van het wezenlijkste zijner overdenkingen, geene geheel nuttelooze taak te hebben verrigt.

Deze beknopte zamenvatting kan tot twee hoofdpunten gebracht worden; een derde punt zoude des schrijvers denkbeelden over de Taktiek behelzen, doch dit laatste onderwerp kan, uit den aard der zaak, niet in eene korte schets, maar moet noodwendig in zijn geheel gelezen worden. Het eerste hoofdpunt bevat des schrijvers talrijke, op daadzaken gegronde, mededeelingen, tot bewijs der noodzakelijkheid van eenen algemeenen opperbevelhebber van de Ruitery, ten einde aan dit wapen eene genoegzame zelfstandigheid te geven, om in groote massa te kunnen ageren, gelijk zulks in vroegeren tijd plaats vond - bijzonder tijdens den zevenjarigen oorlog - onder den beroemden Generaal SEIDLITZ, dien men te regt als den grootsten bevelhebber van de ruitery aanmerkt, en

die dit wapen zoo luisterrijk heeft doen uitblinken. Onze schrijver schetst vervolgens de vereischte karaktertrekken en bekwaamheden van zulk een opperhoofd. De tweede hoofdzaak van zijn werk is de voorstelling van gewigtige verbeteringen in de organisatie van de Ruitery; verbeteringen, die reeds met goed gevolg in *Wurtemberg* zijn ingevoerd, om ook tot het materieel der ruitery te worden uitgestrekt.

De tegenwoordige toestand van de Ruitery in de Staten van Europa - zegt de beroemde schrijver - schijnt zeer onvoldoende te zijn, en men zoude schier mogen verzekeren, dat de groote kosten, welke de Ruitery vereischt, hare nuttigheid verre te boven gaat. Groot is het onderscheid tusschen hare gesteldheid in onze en die van vroegere dagen, vooral bij de Pruissische armee, ten tijde van den zevenjarigen oorlog, toen gansche veldslagen door de Ruitery alleen gewonnen werden, gelijk, onder anderen, te *Rosbach* en *Zorndorf*. In den laatstgemelden slag werd de overwinning van de Russen over de Pruissische infanterie hun tot tweemaal door de ruitery ontrukkt. Welke groote daden zijn sedert dien tijd door de ruitery verrigt geworden? Vele schitterende bewijzen van moed en dapperheid heeft zij aan den dag gelegd, maar altijd slechts stuksgewijze, en nimmer in samenhang of in massa, tot bereiking van een groot doel. Hoe dikwerf dit wapen hier en daar op het oorlogsveld verschenen zij, het was en bleef altijd slechts een hulpwapen. In den revolutie-oorlog treedt de ruitery louter stuksgewijze, en om zoo te zeggen, slechts bij regimenten ten tooneele; nergens wordt van een korps of van eenen Generaal der kavallerie gewaagd; de ruitery is over de geheele linie verdeeld, en de geallieerden trekken geen het minste nut van de groote overmagt, welke zij, ook in dit opzigt, over de destijds zoo slecht georganiseerde

Fransche armee hadden kunnen gebruiken. NAPOLEON schijnt in de nieuwste tijden de eerste te zijn geweest, die de groote uitwerking van eene ruitery-massa bij veldslagen, heeft ingezien. Door zijne ondervinding ingelicht, bemerkte hij weldra, dat de kavallerie, zelfs in divisien gedeeld, nog op verre na geene toereikende massa opleverde, om daarvan de zoo heilzame eenheid en samenhang te kunnen verwachten. De kavallerie-gevechten in het jaar 1809 bij *Regensburg* voorgevallen, geven hiervan sprekende bewijzen. Van beide zijden toonde de ruitery in deze gevechten uitstekenden moed en groot beleid, doch overal miste zij samenhang en een algemeen opperbevel. De divisie-generaals kenden geen ander bevel noch rigtsnoer dan de beweging der nevens hen staande divisien. Later werden eenige divisien tot een legerkorps, onder eenen generaal vereenigd, voornamelijk bij de zware kavallerie, en in den Russischen oorlog schonk NAPOLEON zelfs aan de ruitery eenen algemeen opperbevelhebber in den persoon van MURAT, destijds Koning van Napels. Dit was eene groote schrede tot verbetering der kavallerie, en zij zoude waarschijnlijk zeer groote gevolgen te weeg hebben gebragt, ware NAPOLEON gelukkiger in zijne keuze geweest. De dappere MURAT bezat alle hoedanigheden van een voortreffelijk regiments-bevelhebber. Waar het strijden gold, was hij aan het hoofd van een of twee regimenten, en vierde ruimschoots den teugel aan zijnen persoonlijken moed en aan zijne onovertrefbare onversaagdheid; maar met deze schoone hoedanigheden ontbrak het hem aan militair doorzicht in het groot, aan het zoogenoemd *coup d'œil*, of de begaafdheid, om met een' enkelen bedaarden blik de gansche toedragt der zaken in haren samenhang te overzien. Zijne onbekwaamheid, als opperbevelhebber, bleek ten duidelijkste, bij de affaire van *Krasnoy*, in het begin van den Russischen veldtogt van 1812. Eene colonne Russische infanterie van 8000 man werd vervolgd door de geheele kavallerie van den Koning van Napels, mitsgaders door de ligte kavallerie-divisie van het derde legerkorps. In de bergengte van *Krasnoy* moest de kavallerie afbreken. Dit geschiedde met weinig orde, zoo dat elk eskadron slechts een goed heenkomen zocht, om er door te geraken. Bij den uitgang van de bergengte stond MURAT in zijn buitengewoon costuum, en telkens, wanneer een eskadron geformeerd was, wees hij op den vijand, die intusschen en colonne voortmarcheerde, en zeide tot den commandant: » *voilà l'ennemi! chargez, ferme!* » Niemand waagde het dit bevel niet onver-

wijld te volgen, en zoo werd de eene afdeeling na de andere door de infanterie afgeslagen. Het geroep: » *chargez, ferme!* » werd elk oogenblik door adjudanten enz. verder overgebragt, en de verwarring nam al meer en meer toe, zoodat er eindelijk geen peloton meer bijeen was, en de artillerie niet meer schieten konde, zonder zoowel vriend als vijand te treffen. Op deze wijze had werkelijk de ongeloofelijke gebeurtenis plaats, dat een korps van 8,000 man infanterie, door ongeveer 30,000 man kavallerie op de vlakte vervolgd, zich met weinig verlies een' veiligen aftogt baande. De ongelukkige uitslag van dit - voor den roem der kavallerie - zoo noodlottige, gerecht was derhalve alleenlijk te wijten aan de onberadenheid en het gebrek aan krijgstalent van den opperbevelhebber. In den beroemden slag van de *Moskowa*, waar de gezamenlijke ruitery der Fransche armee wonderen van dapperheid verrigtte, en zelfs, gelijk onder anderen de Saksische gardes-du-corps en kurassiers, sterke verschansingen veroverde, geschiedde zulks nogtans almede stuksgewijze en ten hoogste bij divisien. MURAT was overal, waar het gevaar het grootst was, maar geene algemeene kavallerie attaque, met allen nadruk in een gunstig oogenblik doorgezet, vond hier plaats, en dit behoort eigenlijk het doel en de taak van groote kavallerie-massa's te zijn. Wel is waar, de slag werd door NAPOLEON's armee gewonnen, maar de uitkomsten waren verre van evenredig aan het groote verlies te zijn. De Russische armee retireerde naar haar goevinden, en werd zoo flauw vervolgd, dat men haar weldra uit het gezicht verloor en niet meer wist, welken weg zij op haren aftogt had ingeslagen. Welke gansch andere uitkomsten zoude deze voortreffelijke ruitery onder eenen SEIDLITZ opgeleverd hebben! Ook zoude het verlies aan menschen veel geringer zijn geweest, indien alles naar één plan, naar één inzicht ware ten uitvoer gebragt!

Wat heeft ook de werkelijk uitmuntende Pruisische en Russische kavallerie, in het gevecht op de vlakte bij *Weissenfels* en in den slag bij *Lutzen* in 1813, tegen de vernieuwde Fransche en geallieerde infanterie uitgerigt? Heeft het haar aan moed ontbroken? Geenszins, dit heeft zij ruimschoots bij andere gelegenheden bewezen; maar het ontbrak haar aan eenen opperbevelhebber. Met eenen SEIDLITZ aan het hoofd der gezamenlijke ruitery der geallieerden, bij en na den slag van *Leipzig*, ware zeer waarschijnlijk de oorlog spoediger ten einde gebragt, en zelfs, indien zulk een algemeen opperbevel aan den dapperen BLUCHER opgedragen ware geworden,

zouden buiten kijf de uitkomsten ongelijk voordeeliger zijn geweest.

Uit het bovenstaande blijkt reeds ten overvloede, van welk een gewichtig belang het is, aan het hoofd van de gezamenlijke ruitery, een even kundig als dapper en met krijgsgenie begaafd opperveldheer te hebben. Zulk een opperbevelhebber moet weten, wanneer hij alleen voorzigtigheid behoort in acht te nemen, maar zijn genie moet hem ook aanwijzen, in welke oogenblikken hij alles behoort op te offeren, om zijn doel te bereiken. Wanneer de vijand in eene volslagen vlugt gedemoraliseerd is, vindt een brigade-generaal, aan het hoofd van een paar regimenten, gelegenheid, om zich eenen onsterfelijken roem te verwerven, en alsdan zoude voorzigtigheid en verschooning van paarden een wezenlijk verraad jegens het vaderland zijn, ofschoon anders de beide evengenoemde deugden, in eenen opperbevelhebber der kaval-lerie, zeer prijsselijk zijn, en, waar 't pas geeft, nimmer door hem uit het oog moeten worden verloren. Deze juiste regel voor zijne handelingen, ten allen tijde, in één oogenblik te vatten, en daarmede overeenkomstig te handelen, is voorzeker niet gemakkelijk. Ook vindt men weinige uitstekende kavallerie-generaals, terwijl zich bovendien een, tot zulk een opperbevel geschikt genie, langs den gewonen weg der ancienniteit niet ligt zal ontwikkelen, vermits tot zulk eenen hoogen post nog jeugd genoeg wordt vereischt, om hem, die er mede belast is, met de volheid zijner krachten werkzaam te doen zijn. Tot opheldering van het gezegde, herinnere men zich de snelle en buitengewone bevordering van SEIDLITZ. Hij bevond zich als jong onder-luitenant van een regiment kavallerie in het gevolg van FREDERIK den Grooten, bij het naar huis rijden van de groote manoeuvres bij *Berlijn*. Hij had den eersten Silezischen veldtocht bijgewoond, en was destijds, ten gevolge van een ongeluk aan zijn paard, gevangen gemaakt. Hierover met zijne krijgsmakkers redekavelende liet hij zich ontvallen, dat, zoolang een goed ruiterspaard in eenen gezonden toestand bezit, en hij zelf ook niet gekwetst is, er geene oorzaak aangenomen kan worden, waarom hij zich zoude moeten gevangen geven. De Koning had dit gesprek gehoord, en op de groote brug van *Berlijn* gekomen zijnde, gaf hij bevel de beide barrières daarvan te sluiten. Zoodra dit geschied was, hield hij stil, wendde zich tot den onder-luitenant en zeide: » Nu » zijt gij toch mijn gevangene! » — » Nog niet, Sire! » antwoordde SEIDLITZ: snel zijn paard naar de leuning

der brug draaijende, geeft hij het de sporen, springt in den stroom, zwemt naar den oever en komt in een korten galop aan de overzijde om 's Konings bevelen te vernemen. FREDERIK erkende het groote van zulk eene daad en zeide: » Mijnheer de *Ritmester!* wees op een' anderen tijd voorzigtiger; want mannen als gij heb ik zeer noodig. » SEIDLITZ werd, ook na dit voorval, bij herhaling buiten zijne beurt bevorderd. Reeds in den slag van *Colin*, waarbij SEIDLITZ zich niet op het punt bevond, op hetwelk de Saksische ruitery doorbrak, commandeerde hij als kolonel het grootste gedeelte der kaval-lerie, waarover een oogenblik te voren luitenant-generaals het bevel hadden gevoerd. Deze gunstige uitzonderingen, ten behoeve van SEIDLITZ, zijn door schitterende wapenfeiten geregvaardigd geworden; maar deze voortreffelijke krijgsman zoude nimmer geworden zijn, hetgeen hij was, indien de Koning zijne uitmuntende hoedanigheden niet onderscheiden en hem niet in de gelegenheid gesteld hadde, om zijne begaafdheden op eene luisterrijke wijze door daden aan den dag te leggen.

Wat FREDERIK *de Groot*e voor de taktiek in het algemeen was, is SEIDLITZ voor die van de ruitery geweest.

Een bevelhebber der kavallerie moet de begaafdheid bezitten, om zijne onderhoorige manschap in de hoogste geestdrift te doen ontvlammen; terwijl hij zelf koel en bedaard moet blijven, om alles met de grootste kalme en beradenheid te kunnen beschikken. Wat maakt eigenlijk de grootheid van eenen ruitery-bevelhebber uit? Dat hij alles, volgens vaste grondregels, voorbereide en alles met genie ten uitvoer brenge; terwijl hij uit zijne eigene denkbeelden de beste taktiek moet scheppen. In den geest van SEIDLITZ lag deze taktiek, maar nog onontwikkeld gelijk een bloemknopje. De slag van *Rosbach* deed het knopje ontluiken.

Nopens het tweede in het hoofd van dit opstel vermelde hoofdpunt, moet ik, in de eerste plaats, doen opmerken, dat de Generaal von BISMARCK de ruitery in drie soorten deelt, namelijk *ligte* (*chevaux légers* en *huzaren*), *linie* (*lanciers*) en *zware* (*kurassiers*). Deze indeeling bestaat ook reeds in Pruisen, alwaar ook elke dezer soort van kavallerie, bij het manoeuvreren in linie gecommandeerd wordt door eenen generaal, of, naar gelang van het getal regimenten, door eenen generaal-majoor. De ligte ruitery staat in den eersten rang, om verkenningen te doen en de bewegingen van het gansche korps te maskeren; de zware staat in den tweeden, om den schok van den aanval met kracht uit te voeren;

de linie staat in den derden, tot ondersteuning, en om, bij een' ongunstigen uitslag, den aftogt te dekken. Dit alles, ofschoon als grondslag aangenomen, is aan velerlei wisselvalligheden onderworpen. De linie- en zware ruitery wil de Generaal von BISMARCK met lansen, de lichte met goede karabijnen gewapend hebben, vermits men de natuurlijke vlugheid van Russische, Poolsche en andere oostersche volken moet bezitten, om als ligt ruitery *en débandade* met voordeel de lans te kunnen voeren. Ook wil hij, dat alle manoeuvres bij halve in stede van vierde sectien geschieden, ten einde alle verdere indeelingen te vermijden.

Thans gaan wij over tot des schrijvers gewichtig *Schützen System* of stelsel van tirailleurs. Hij wil bij elk eskadron van de drie gemelde soorten van ruitery eene vijfde sectie schützen (scherpschutters) invoeren. Deze moeten uit de beste en bekwaamste schutters bestaan, in alle opzichten als eene élite of keurbende beschouwd, hoofdzakelijk in de tirailleurs dienst geoefend en in geen geval in de eskadrons ingelijfd worden. Wanneer het zaak is eene bergéngte te nemen of te verdedigen, moeten zij afstijgen en de dienst der voormaals georganiseerde dragonders verrigten. Hun schietgeweer moet ook tot dit einde zeer goed ingerigt zijn, en in alle opzichten moeten deze tirailleurs aan het geheele korps tot een toonbeeld strekken. Uit hun midden kan men de officieren kiezen, gelijk zulks in *Wurtemberg* geschiedt, waar dit stelsel met zeer goed gevolg aangenomen is geworden. Hunne paarden moeten kleiner, vlug, behendig en zeer wel gedresseerd zijn. De tirailleurs van de zware- en linie-ruitery voeren geene lansen, maar karabijnen, en die van de eerstgemelde dragen geene kurassen.

De tirailleur-sectien van een regiment vormen een eskadron, door eenen ritmeester gecommandeerd, die tot dat einde bij den staf van een regiment geplaatst is, en elke sectie staat onder het bevel van eenen officier, die uit elk eskadron daartoe wordt uitgezocht. Het spreekt van zelf, dat men tot deze dienst de bekwaamste en geschiktste officieren moet kiezen; mannen, namelijk, aan wier eigen doorzicht en kunde men veel kan overlaten, alzo de aard van hunne dienst het veelal onmogelijk maakt, hun stellige orders te doen toekomen, en zij derhalve dikwerf, naar de omstandigheden, volgens hun beste inzicht, moeten handelen; bij voorb., wanneer, bij eenen aanval, door hen op de flank, in den rug of tusschen de intervalles van den vijand geopereerd zal worden. Men moet gevolgelijk aan deze officieren volkomen

vrijheid laten, om naar hun beleid te werk te gaan. Vier eskadrons van vier regimenten kunnen ook bij-een gevoegd worden, en voor eenen tijd, met een daartoe benoemd staf-officier aan het hoofd, als regiment ageren; doch zulks moet nimmer van langen duur zijn, vermits de regimenten anders van hunne tirailleurs beroofd zouden worden. Ook mag nimmer geen eskadron, zonder zijne tirailleur-sectie gedetacheerd worden. Hierbij valt nog aan te merken, dat deze tirailleurs nooit bij uitsluiting tot voorposten gebezigd moeten worden. Deze dienst hebben zij gezamenlijk met de andere sectien te verrigten, in de verhouding van een vijfde; edoch, vermits men hun meer geestvermogen dan aan de andere sectien mag toekennen, kan men hen als commandanten van kleine patrouilles en aflossingen bezigen. Alleenlijk bij de zware kavallerie zoude hieromtrent een onderscheid gemaakt kunnen worden. Wanneer een korps van dat wapen alleen aan den vijand blootgesteld stond, en zich-zelfen bewaken moest, zoude deze laatstgemelde taak aan de meergemelde élite kunnen opgedragen worden, omdat de tirailleurs geene kurassen dragen en lichtere paarden rijden. In zulke omstandigheden zoude deze instelling eene aanmerkelijke verligting voor de moeilijke dienst der zware kavallerie zijn.

A L B U M

VOOR

LEVENS-SCHETSEN EN TAFERELEN UIT DE KRIJGS-
GESCHIEDENIS EN UIT HET KRIJGSMANSLEVEN.

I.

DE PRUISSISCHE MAJOOR

FERDINAND VON SCHILL.

(Vervolg en slot van nummer 22.)

Men verplaatse zich in den noodlottigen, alle hoop op eene gelukkige uitkomst zoo plotseling stuitenden toestand van SCHILL en zijne makkers. De groote gevaarvolle stap was gedaan, en hij was onherroepelijk! Nog was SCHILL niet weifelend noch kleinmoedig: zijn koene alles trotserende geest stoorde zich nu aan niets meer; hij trok bij Wittenberg over de Elbe, wendde zich op den 2 Mei naar het Anholtsche, nam in verscheidene Westfaalsche steden de kassen weg, streed bij aanhoudendheid tegen de Westfaalsche troepen, en versterkte hier en daar zijn leger met moedige Duitschers en eenige overloopers. Maar het bleek weldra, dat de tijd nog niet gekomen was, om aan NAPOLEON en zijne reuzenplannen paal en perk te stellen, of dat

ten minste de Duitschers nog niet moed genoeg hadden, om tegen den overweldiger op te staan. Bij Thann en bij Pfaffenhofen hadden de Oostenrijkers roemvol gestreden, doch OUDINOT en DAVOUST bleven overwinnaars; NAPOLEON zegepraalde bij Abensberg, Regensburg en Eckmühl, en Oostenrijk bezweek door de al te uitgebreide stelling der legers, terwijl de Fransche Keizer zijne geheele magt en kracht op één punt gericht had. De Oostenrijkers deden eenen terugtogt van 70 mijlen! Slechts de geweldige Donaustroom konde hen voor eenigen tijd tegen de vervolgingen van hunnen gelukkigen en overmoedigen vijand beveiligen. Op den 12 Mei hield NAPOLEON reeds zijnen intogt in Weenen, en met het verlies der Keizerstad Weenen had de groote hoop niet alléén, maar ook het betere gedeelte der Duitsche bevolking het vertrouwen op het geluk der Oostenrijksche wapenen verloren! De publieke opinie was weg, en daardoor de groote steun, op welken SCHILL gebouwd had, en tevens al zijne stoute ontwerpen te niet gegaan! Ook hij had, gelijk weléér in den dertigjarigen oorlog de koene MANSFELD, de ridderlijke CHRISTIAAN van Brunswijk, of de edele BERNHARD van Weimar, door zijnen naam en roem, een voortreffelijk leger gevormd, bestaande uit de kern der Duitsche jeugd, die het met de dapperste krijgslieden van Euroj a dorst op te nemen, en ook hij deelde in het noodlot dier vroegere helden! Door de publieke opinie alléén kon hij werken, en deze bestond niet meer! Aan alle kerken der Westfaalsche steden vond hij de zegepralen der Franschen aangeslagen. Bij Abensberg en Regensburg was de laatste hoop voor de bevrijding van Duitschland ten grave gedaald, en in deze noodlottige slagen lag ook de val van SCHILL: wie niet aan vooroordeelen gehecht is, en oorzaken, verband en gevolgen raadpleegt en vergelijkt, moet het daar alléén zoeken! Daarenboven was Dörenberg's insurrectie in Westfalen reeds in het ontkiemen gesmoord en Brunswijks oorlogstooneel in Bohemen, juist toen de geluks-godin, die zich tot dus verre voor SCHILL verklaard had, hem verliet, in het oogenblik, dat hij hare hulp het meest behoefde.

SCHILL had zonder allen twijfel verstand genoeg, om in te zien, dat zijne groote ontwerpen, omeenen algemeenen opstand in Duitschland te bewerken, en voor zijnen Koning de Elbe-provincien te heroveren, nu onuitvoerbaar waren geworden; maar hij had noch schrandereheid noch tegenwoordigheid van geest genoeg, om in zulk een noodlottig oogenblik een goed besluit te nemen. In 't ongeluk vertoont zich de groote man door bedaard overleg, en door eene onwrikbare welbeslotenheid, gelijk weléér een HANNIBAL, SERTORIUS of MARIUS, en in latere tijden een FREDERIK M. Ten minste bewees hier SCHILL, dat hij op dien eernaam geene aanspraak kon maken! Hij had in den waren zin den kop verloren. De braafste soldaat - en dat was SCHILL onder alle omstandigheden geweest - kon de angst van zijn geweten niet bestrijden: hij deed zich zelve innerlijke verwijten, dat hij zulk een gevaarlijk spel begonnen had, en de brief van den Luitenant-Generaal L'ESTOCQ, vol van de sterkste en welverdiende verwijten, bragt hem geheel buiten zich-zelve. Hij kon, tot ongeluk van hem zelve, van zijnen roem en van

zijn Corps niet weér tot bedaren komen. Kalmte van geest was nu dubbel noodig; want hij moest een besluit nemen, hij moest kiezen, welken weg hij met zijn leger zou inslaan?

De weg naar Kassel, met de bedoeling, om zijn leger met dat van Dörenberg te vereenigen, was door het smooren van Dörenberg's opstand geheel afgesneden; het Corps van den Hertog van Brunswijk, in Bohemen (met Engelsch geld) geworven, was nog niet georganiseerd, en dus bleven 'er aan SCHILL nog maar vier verschillende wegen over, om zijn Corps aan een zeker verderf te onttrekken:

1. Vereeniging met het Oostenrijksche leger, en dus, naar de zekerste gissing, den weg naar Bohemen en naar Moravië. Dit ontwerp had allen schijn van goede uitkomst; maar wat SCHILL stuitte, was de ondergeschiktheid, ja zelfs onderwerping aan Oostenrijk, iets dat zelfs den edelen Hertog van Brunswijk niet weerhield, ofschoon hij zijn eigen leger gevormd had, zoolang Oostenrijk in den oorlog volhardde.
2. Een tweede en veilige weg was die naar Mécklenburg langs de Elbe. Daar konde hij meer troepen aan zich trekken, en zoo lang aan de kust zich ophouden, tot dat de kans ten voordeele van Oostenrijk verkeerde, of tot dat een sterker leger hem zoude noodzaken, om zich naar het eiland Rügen in te schepen. Aan deze zijde ten minste ontbrak het hem nooit aan schepen, en hij kon, wanneer hij wilde, naar Engeland oversteken. Ook kon de vijand hem nooit van de zee afsnijden, daar hij veel spoediger de grenzen van Duitschland bereiken kon. Eindelijk, was deze weg minder gevaarlijk, verzekerde aan zijn leger een goed bestaan, en liet hem nog in 't verschiep de hoop zien, om, voor de welvaart van Pruisen en van geheel Duitschland, weldra nog eens te kunnen strijden.
3. Nog juister, en met de geheele organisatie van zijn leger meer overeenkomstig, ware het besluit geweest, om zich als een ware partijzoeker, als hoofd van een Vrijcorps te gedragen, en door strooptogten van allen aard, door verrassingen, snelle marschen, en terugtogten, in den geest van den Zweedschen held TORSTENSOHN, zoo lang staande te houden, tot dat het krijgsgeluk weér begon de Oostenrijkers te begunstigen. Maar dan ook, zonder aan het inschepen te denken, moest hij de vlakste streken opzoeken, geene infanterie bij zijn leger onderhouden, daarentegen de kavallerie en de rijdende jagers versterken, en zijne voornaamste sterkte in de beweegbaarheid van zijn leger zoeken. Niet ligt zoude de vijand geslaagd hebben, om zulk eene kavallerie in te sluiten: en gesteld ook, dat dit den vijand gelukt zoude zijn, dan nog zouden zulke brave ruiters zich doorgeslagen, en eenen weg naar de grenzen gebaad hebben; en op dezen weg had SCHILL, niet alléén zijn verderf kunnen ontgaan, en den vijand groot nadeel toebrengen, maar het was ook de weg tot roem en eer, of tot den heldendood van LEONIDAS en zijne Spartanen.

4. Een vierde en laatste weg tot redding voor SCHILL en zijn corps was, om bij Tangermünde over de Elbe te trekken, door de Oude Mark naar de Wezer te marcheren, en den weg naar Oost-Vriesland in te slaan, ten einde bij Lenzen de Westfalingers aan zich te trekken, en de weldenkenden in de Mark met zijn leger te vereenigen. Dan eerst ware SCHILL in staat, om te onderzoeken, of zijn leger sterk genoeg zoude zijn, om iets van belang voor Pruisen of Duitschland te doen, of zich in Oost-Vriesland in te schepen en betere tijden af te wachten. Deze laatste weg had hem ook de medehulp van Engeland verzekerd, en de Hanoveranen en Oost-Vriezen gewonnen; en dus versterkt door nieuwe troepen, had hij met veiligheid en hoop op eene goede uitkomst, weér voorwaarts kunnen rukken, om zijn geluk op nieuw te beproeven.

Maar SCHILL's geest had eene - wel is waar, bepaalde en onwrikbare, - doch geenszins strategisch of zelfs geographisch wel berekende rigting genomen. Hij was vast aan het beginsel gehecht, dat voor hem het bezit eener *Vesting*, als het middelpunt van al zijne operatiën onmisbaar was. De *Vesting Colberg* was zijne eerste krijgsschool geweest, en eene zoodanige waande hij te moeten bezitten. Oost-Vriesland was hem te verre af, en, ten einde te kunnen blijven, waar hij was, scheen hem de naaste, slechts eenigzins versterkte plaats de geschiktste voor zijne ontwerpen. En dus koos hij - geheel strijdig met het gevoelen van alle krijgskundigen - de kleine Mecklenburgsche sterkte *Dömitz*, in het distrikt Parchim, tot zijn centraal punt, die hem een hoogst onveilig steunpunt aanbood, en berokkende zijn verderf, terwijl de twee andere mannen, die zich tot hoofden van bijzondere ondernemingen hadden opgeworpen, langs eenen zekeren weg hunne redding beproefden, en zelfs op eene roemvolle wijze ten uitvoer bragten.

De Westfaalsche Kolonel DÖRENBERG had terstond, na het ontdekken en mislukken van zijn groot ontwerp ter bevrijding van Hessen en geheel Duitschland, den veiligsten, reeds vroeger door anderen beproefden weg over zee naar Engeland genomen, en daardoor zijne en zijner medewerkende vrienden redding bewerkt; en later redde zich, op eene nog schitterender wijze, de held FREDERIK WILHELM van Brunswijk, door eenen stouten, echt ridderlijken togt uit Bohemen en andere streken, waar de overmagt der vijanden zijn verblijf onveilig, ja hoogst gevaarlijk maakte. Onmiddellijk na den met Oostenrijk gesloten wapenstilstand onttrok hij zich aan zijn verbond met Keizer FRANS, en gaf het teeken tot den optogt, terwijl hij zich van Schleitz eenen weg van 70 mijlen, te midden door de vijanden heen, hoopte te banen. Met omtrent 2,000 man brak hij op, en ontmoette reeds bij Halberstadt het 5de Westfaalsche Regiment Infanterie, hetwelk, 3,000 man sterk zijnde, hem dreigde af te snijden. Doch de Hertog bestormde de stad, versloeg den vijand volkomen, nam 2,000 man gevangen, drong onophoudelijk over Wollfenbüttel naar Brunswijk, het erf zijner vaderen, en poogde daar een tijd lang de magt des vijands te trotseren, en de Duitschers tot eenen algemeenen opstand

op te roepen. Maar toen, gelijk bij SCHILL's opstandsleuze, alle pogingen, in weérwil der algemeene toejuichingen, zonder uitwerking bleven, toen de Westfaalsche Generaal REUBELL met een corps van 4,000 man naderde, en aan twee andere zijden de Hollandsche Generaal GRATIEN en het Deensche hulp-corps tegen hem optrokken, was hij bij Oelper, nabij Hanover, op den 1 Augustus gelukkig genoeg, om de overwinning te behalen, trok over Hanover naar Nienburg, en daar over de Wezer, brak alle bruggen achter zich af, en scheepte zich bij Elsfleth naar Engeland in (5).

Intusschen was de dappere SCHILL, wien reeds vroeger gelijke reddingsmiddelen ten dienste stonden, zijn noodlot te gemoet gesneld. Hij had nauwelijks *Dömitz* bezet, of er gebeurde, wat elkeen bij rijpe bedaardheid vermoed had. De Westfaalsche Generaal d'ALBAGNAC trok tegen hem op, en veroverde *Dömitz* stormenderhand, GRATIEN rukte uit Stendal voorwaarts; het Mecklenburg Schwerinsche Corps snelde uit Pommeren toe, en de Denen, onder den Generaal EWALD, stonden tusschen *Lubeck* en *Hamburg*, gereed, om zich aan hunne bondgenooten aan te sluiten. Thans eerst, maar te laat, rukte SCHILL, die zijne zaak nog in 't geheel niet als verloren beschouwde, in *Wismar* aan de Oostzee, (21 Mei 1809) en van daar wendde hij zich naar Pommeren, terwijl hij naar alle kanten Officiëren uitzond, om op in beslag genomene vaartuigen, Engelsche schepen op te zoeken op de Oostzee. Nog lachte hem de fortuin toe, toen hij bij *Damgarten* 500 Mecklenburgers versloeg: nog gelukte het hem, om op het onverwachtst voor de *Vesting Straalzond* te verschijnen, en in een klein maar hevig gevecht zich van dezelve meester te maken. Maar dáár was het ook, dat de fortuin hem voor altoos verliet, en dat hij onder zijn noodlot bezweek! Op den 25sten Mei had hij *Straalzond* bezet, en hetzij nu, dat hij volgens zijne beginselen zich voor onoverwinnelijk hield, hetzij, dat het verraad hem wanhopig maakte, hij had vast besloten, om uit het magtige *Straalzond*, dat weléér den ruwen geweldenaar WALLENSTEIN, Hertog van Friedland, getrotseerd had, een tweede *Carthago* of *Saragossa* te maken. Nog was hij vatbaar voor al wat stoute roekeloosheid vermag; maar het verraad van den Franschen Kommandant, die op de meinedigste wijze de door hem-zelfen geslotene kapitulatie had gebroken, werd de oorzaak van zijn verderf. Wel bezweek de verrader zelf door de dapperheid van SCHILL en zijne makkers; maar het getal zijner vijanden nam toe: het Hollandsche leger onder den Generaal GRATIEN, de 1500 Denen onder den Generaal EWALD verschenen voor *Straalzond*, nog éér het SCHILL gelukt was, om de stad behoorlijk te verschansen, en de bruggen af te breken. Op den 31 Mei werd de stad bestormd, en na het bloedigste gevecht behielden de Hollanders en Denen de

(5) Dat het Parlement zijnen heldhaftigen togt waardeerde, en hem een jaarlijks pensioen van 6000 ponden Sterling toevees; dat de brave Brunswijk in 't jaar 1813 zijne staten hernam, en op den 16 Junij 1815 den heldendood stierf, dit alles is uit den bevrijdings-oorlog overbekend.

overhand; men vocht in de straten voort, en in dien woeden kamp viel ook SCHILL: een musketkogel en de sabelhouw van eenen Deen maakten een einde aan zijn kort maar dadenrijk leven.

Dus stierf, door valsche begrippen en inzigten, maar ook tevens als een offer van den geest des tijds, een man, die met buitengewonen moed en aanleg uitgerust, maar niet minder met eene buitengewone geestdrift beziel, geenszins vermogt, zijne roem- en eerezucht te bedwingen, en die voorzeker in latere jaren een der merkwaardigste helden van den bevrijdingsoorlog had kunnen worden. Zijn orden werd op het stadhuis gebragt, het lijk des avonds om 11 uren in stilte begraven; maar grievend voor elk hart, dat heldenmoed en volharding voor eene goede zaak weet te waarden, is de gedachte, dat het hoofd van SCHILL van den romp gescheiden, ofschoon niet als trofee naar elders vervoerd, toch buiten het vaderland, voor 't welk de held zich had opgeofferd, als een treurig gedenkteeken bewaard wordt. Vijf honderd van SCHILL's wanhopige makkers sneuvelden met hem te gelijk, zes honderd vielen in de handen der vijanden, en werden - alweër als slagoffers van NAPOLEON's kleingeestige wraakzucht - ten deele op de galeijen, of in gevangnissen gezonden, van waar zij, na eene noodlottige gevangenschap van vijf jaren, eerst na den vrede van Parijs (1814) terugkeerden. Een groot gedeelte kapitulcerde, en verkreeg vrijen aftogt naar Pruissen; en velen van hen hebben in den bevrijdingsoorlog van 1813 tot 1815 als helden medegevochten, en stierven voor Duitsche vrijheid en onafhankelijkheid op het bed van eer!

C. F. H.

Aan de Redactie

VAN DEN

MILITAIRES SPECTATOR.

Daar de nota, gevoegd bij het artikel: *Iets over Neêrlands Zee- en Landmagt in de Oost-Indien*, in uw n°. 20, van Zondag, den 14den October j.l. opgenomen, mij voorgekomen is, eenige ophelderingen te vereischen, ten aanzien van den oorsprong en den aard der wijzigingen, welke het veld-materieel der Artillerie op *Java*, sedert het jaar 1824, heeft ondergaan, zoo zult gij mij bijzonder verpligten, met dezelve, in uw geacht blad te willen plaatsen.

Sedert lang was bij de Artillerie in Neêrlands Indiën de behoefte aan een ligter veld-affuitagie gevoeld, daar men bij onderscheidene expeditien, vooral bij die tegen de *Padiers*, op het eiland *Sumatra* in 1821, had ondervonden, dat het ondoenlijk was, om het geschut op gewone veld-affuiten, de bewegingen der Infanterie in het bergachtig en van gebaande wegen ontbloot terrein, waarop gewoonlijk oorlog werd gevoerd, te kunnen doen volgen.

De toenmalige Majoor OSTEN, Onder-Directeur der Artillerie te *Sourabaya*, nam derhalve, bij de uitrusting der expeditie naar *Celebes* in 1824, de gelegenheid waar, om eenige berg-affuiten, voor metalen kanons van klein kaliber, te doen vervaardigen, grootendeels naar het model, hetwelk in *HOIJER's allgemeines Wörterbuch der Artillerie, 1ste deel, pag. 33*, en in meer Duitsche werken, over dit wapen, is opgegeven, en waarvan men het doelmatige voor den oorlog in het gebergte, in vroegere jaren, bij het *Portugeesch Leger*, had leeren kennen.

Bij de Artillerie der Celebesche expeditie, waarvan het bevel aan den Majoor GELU was opgedragen, werd eenig geschut op zoodanige affuiten gevoegd, en daar deze, door derzelver beweegbaarheid, ten volle aan de verwachting beantwoordden, ging men, bij het uitbreken der onlusten op *Java*, in 1825, over, een aantal anderen, naar hetzelfde model, voor metalen kanons van 2 en 3 pond, en voor houwitsers van 8 pond ijzer, te doen vervaardigen, waardoor men in staat werd gesteld, om de mobiele kolonnes steeds door geschut te kunnen doen ondersteunen, en de Artillerie, tot bestrijding der opstandelingen, krachtdadig te doen medewerken.

Dit berg-affuit, zoo als hetzelfde nog, tot Maart 1830, op *Java* in gebruik was, bestaat: uit een houten, in de midden verhoogd aslijf, waarin een ijzeren as ingelaten en door stevig beslag met hetzelfde verbonden is. Voorts uit twee vaste en twee losse boomen, en twee raders. — Op het houten aslijf, zijn tappe-pannen aangebragt, waarin het kanon komt te leggen; dewijl hetzelfde op de midden, naar de ronding van het kanon, is uitgesneden. Twee rechte boomen door stevig beslag, zijn aan dit aslijf bevestigd, en dienen tot hetzelfde einde, als de zijde-wangen, bij het veld-affuit (oud model). Op den behoorlijken afstand, tusschen de vaste boomen, is het stelkalf geplaatst, en de tong, voor de stelschroef met het vooreinde aan de as, door middel van een scharnier, bevestigd. Voorts bevinden zich aan de bovenzijde der vaste boomen, vierkante ijzeren beugels, waarin twee losse boomen, van gelijke dikte, doch eene mindere lengte dan de eerstgemelde, worden geschoven, en bestemd zijn, om het affuit bij het vuren meer stevigheid te geven; terwijl dezelve, bij het passeren van ravijnen, of andere hindernissen, tot aan de twee voorste beugels uitgetrokken wordende, kunnen dienen, om het kanon gemakkelijker over te dragen. —

Dit geschut wordt, naar mate van het terrein, waarop geëgerd wordt, met twee à drie paarden, voor elkanderen, gespannen, en de amunitien en verder toebehooren op draagpaarden vervoerd. Ook werden bij de mobiele kolonnes dikwijls eenige handmortieren van 8 pond ijzer gevoegd; ten einde de door den vijand versterkte *Campongs* (Javaansche dorpen) in brand te kunnen schieten, en denzelven uit zijne stellingen te verdrijven. — Deze worden met de daarbij behoorende amunitien op draagpaarden geladen, en zijn bij onderscheidene gelegenheden mede van veel nut geweest.

Hoezeer men gedurende de expeditie op *Celebes* en bij de onlusten op *Java*, het doelmatige van dit veld-affuitagie genoeg-

zaam en overtuigend had leeren kennen, heeft men echter, ten overvloede in het jaar 1829, te Sourabaija, eene proef, ten aanzien van deszelfs sterkte en duurzaamheid genomen, waarbij met een metalen kanon van 3 pond, tot drie honderd scherpe schoten met de gewone buskruid-lading van vijf oncen zijn gedaan, zonder dat aan de houten deelen van het affuit eenige gebreken werden ontdekt; terwijl van de ijzeren beslag-deelen, bij de laatste schoten, slechts een asstrop gesprongen was.

Een gewezen Officier der Oost-Indische Artillerie.

BRIEFWISSELING.

De brief van een Infanterist gedateerd Breda 14 September 1832, te vinden in den *Militairen Spectator* van Zondag 14 October, geeft aanleiding tot eene mededeeling, die men anders terug gehouden zoude hebben, uit hoofde van de allezins loffelijke pogingen, bij herhaling door den verdienstelijken en werkzamen Kapitein BUSER, tot onderrigt van zijne krijgskameraden aangewend, en zulks te meer, omdat de Kapitein zelf *de opgegevene wijze, om te defileren* wel uiteen gezet, maar niet als iets nieuws heeft voorgedragen.

In het kamp bij Naarden in 1809, heeft het 3de Regiment Jagers, onder bevel van den tegenwoordigen Luitenant-Generaal CORT-HEYLIGERS alle manoeuvres à pivot mouvant, de batailliemarsch met het geweer over, onderscheidene quarrés en bewegingen, die na dien tijd wel eens als nieuw zijn opgedischt geworden, uitgevoerd.

Genoemd Regiment manoeuvreerde somtijds een zeer geruimen tijd met beweegbare guides, zonder halt te maken, aanhoudend van de eene orde tot de andere overgaande.

Met pelotons in den gewonen pas gedefileerd hebbende, kwam het op dezelfde lijn terug en defileerde alsdan met divisien, au pas de route, met het geweer over.

Tot de uitvoering van die beweging werd gekommandeerd:

1°. *Regter vleugel met divisien door het midden voor.*

De Bataillons-kommandanten dit kommando herhaald hebbende, kommandeerde de pelotons-kommandanten dadelijk aan de onevene of evene pelotons:

a. *Schuins links of Regts.*

Aan de zich aan het hoofd der kolonne bevindende Sappeurs, werd gekommandeerd:

Contra-marcheren.

2°. *Pas de Route!* en 3°. *Marsch.*

Dit kommando herhaald wordende zag men de Sappeurs op de plaats contra-marcheren, en

De Tambours en Hoornblazers, de onevene en evene pelotons zich allen *schuins links* of *regts*, op ruim anderhalf maal het front of aantal rotten van de pelotons openen; waarop bij ieder peloton het kommando volgde:

b. *Voorwaarts Marsch.*

Bij de onevene pelotons werd gekommandeerd:

c. *Guides regts.*

Bij de evene pelotons verbleven dezelve *links*.

Dadelijkmarcheerden de Sappeurs, na gedanen contramarsch, voorwaarts door de ontstane opening.

De Tamboers, Hoornblazers en de pelotons zwonken *regts* en *links* om de twee Jalonneurs, die door den Adjudant geplaatst waren, en volgden de Sappeurs.

De pelotons-kommandanten nabij de Jalonneurs, komende verplaatsten allen de voeling uitwendig en kommandeerden daartoe:

Guide links of *Regts.*

Vervolgens:

Regts of *Links zwenkt.*

En bij den Jalonneur:

Marsch.

Niet dan na de zwenkingen, waarbij zich de pelotons tot divisien vereenigden, werd het geweer overgenomen en divisiesgewijze met de pas de route door het midden voorwaarts gemarcheerd.

Men zag dus op eens de kolonne twee wegtrekkende kolonnes formeren, en op hetzelfde oogenblik eene derde kolonne door het midden opkomen, zonder eenig oponthoud of halt te maken, hetgeen een zeer voldoende geheel opleverde en aan de troepen zelven eenen grooten omweg bespaarde, om andermaal op dezelfde plaats te komen defileren.

Een Jager van het voormalig 3de Regiment Jagers.

Over hetzelfde onderwerp was bij *Spectator* ingekomen: een brief van den VEd. Gestr. Heer Kapitein der artillerie schutterij VAN EICHSTORFF, en daar deze, noch bovenstaande brief iets van het verdienstelijke van het ingezonden artikel des Kapiteins BUSER beneemt, betuigt *Spectator* hiermede zijnen dank, voor de hem toegezondene inlichtingen; terwijl hij tevens het genoegen heeft zijnen lezers te kunnen berigten, dat hij van den verdienstelijken Kapitein BUSER, korteling een ander behandeld onderwerp ontvangen heeft, dat in een zijner volgende nummers zal opgenomen worden.

Spectator.

STERKTE VAN HET EGYPTISCHE LEGER.

De landtroepen bestaan te zamen uit 80,000 man, te weten:

Geregelde infanterie	36,000 man.
Ongeregelde infanterie, voornamelijk Drusische jagers	25,000 »
Geregelde kavallerie	8,000 »
Ongeregelde kavallerie (Bedouinen)	7,000 »
Artillerie	4,000 »

De Egyptische zeemagt bestaat uit 3 linesschepen, 7 fregatten en uit een groot aantal kleinere oorlogschepen.